

N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Karijerizam na hrvatski način

Urednici sam jednog našeg stručnog časopisa predložio temu o kojoj bih pisao. Lijepo. Još je ljepše što je ona tu temu prihvatila i što sam ja članak brzo, uspješno i bez većeg napora napisao. No ono što je nakon toga slijedilo nije bilo nimalo lijepo.

Nije prošlo dugo a na adresu moje elektroničke pošte stiže pismo bijelo – joj, nije bijelo nego crno! – u kojem mi nesuđena recenzentica izražava sumnju u poštenje i inteligenciju, dakako moju. Nađoh se u čudu. Zar je glupo i sramotno pisati znanstvene radove? Zar je sablažnjivo slati ih u znanstveni časopis?

Da ne držim čitatelja dalje u nedoumici, ispričat ću mu cijelu priču koja je meni – avaj! – ostala skrivena sve do tog pisma (crnog). Dakle, moja je recenzentica predložila istu temu prije mene. No urednica je nije prihvatila – jer joj ne odgovara. I onda, nakon svega, nakon što sam ja za njezin časopis napisao članak na istu temu, šalje moj rukopis na recenziju baš toj gospođi koja je htjela pisati o istoj temi! Zašto to čini? Da se htjela prve autorice riješiti (za što ne vidim razloga, a ponajmanje onog stručnog), sigurno bi našla nekog drugog da recenzira moj rukopis. Čitatelju ostavljam da sam izvede zaključak o inteligenciji rečene urednice, s napomenom da urednica nije nipošto početnik u svojem poslu. Kako je to moguće?

Moguće je moguće, moguće je zato što se u nas tako, baš tako napreduje u karijeri. Nije važno koliko znaš, koliko si vrijedan, koliko sposoban, koliko si talentiran, koliko u struci vrijediš, nego koliko nekome (voditelju laboratorija, na primjer) vrijediš – koliko mu možeš biti od koristi. A najviše ćeš mu biti od koristi ako mu ne smetaš, ako nemaš neke svoje želje i ideje, a ponajmanje vlastite ambicije. "Mogu reći da nikad ni s kime nisam došla u sukob", reče neka naša znanstvenica pri odlasku u mirovinu. Je li to za pohvalu? I nije. To znači da nikad nije dala ništa svojega, nego je slušala i radila ono što su joj drugi govorili da radi. Ne kažem da se ljudi moraju na poslu svađati, psovati i jedan drugome podmetati, ali čim ti imaš svoju volju, moraš se, hoćeš-nećeš, sukobiti s voljom onoga drugoga. Povijesni primjer: Leopold Ružička razišao se sa svojim šefom Hermannom Staudingerom – baš zato što je svatko od njih htio ići svojim, a ne tuđim putem.

Veličina ne trpi veličinu uz sebe. Ljudi jake volje, oni koji znaju što hoće, ne vole imati pokraj sebe nekog isto takvog. Puno im je ljepše, ugodnije, lagodnije, a nadasve korisnije imati za suradnika poslušnika, mlitavca i – gotovo po nužnosti – čovjeka insuficijentne inteligencije. I onda taj i takav, nedovoljno inteligentan, po inerciji sustava dolazi na mjesto onoga tko ga je uzeo za suradnika. To se dogodilo i u ovom slučaju. Na mjesto bivšeg urednika došao je njegov bivši suradnik, osoba koja mu ni po čemu nije ravna. No ipak se na tom mjestu održala, a održat će se – bojim se – i nakon ove afere s mojim člankom. Zašto?

Odgovor je opet jednostavan: njezin bivši šef nije bio jedini autoritarni znanstvenik, jedini čovjek koji se (da bi sebi zaštitio leđa) okružuje takvim suradnicima. Izdavaču časopisa sasvim je po volji. Ona i njoj slični neće moći prozrijeti njegove financijske makinacije, a drugi (iz klase mlitavaca) kojima se okružio nemaju ni volje ni hrabrosti da o tome javno progovore. Baš kao u diktaturi. Najvažnije je narod držati u neznanju, dati mu što manje škole, uskratiti mu pristup informacijama, zaokupiti ga nevažnim stvarima – a sve zato da bi se njime moglo lakše manipulirati.

Tako je to i na nižim razinama, na fakultetima i institutima na primjer. Ne samo da se ravnatelj okružuje ljudima slabe volje i inteligencije nego ih još zatrpava nevažnim poslovima (pretežno administrativne prirode), a pritom im puni glavu pričama o velikoj važnosti posla koji rade. No nije važan posao, nego činjenica da taj posao ne ugrožava niti može ugroziti njegov položaj.

No neću nastaviti tako pisati, u stilu Machiavellija, nego ću ukazati na posljedice te i takve kadrovske politike. Ona na vrh dovodi nesposobne ljude od kojih, budući da su nesposobni, ne može proizaći ništa drugo osim štete i sramote (kao u mom slučaju). Još gore, budući da su zauzeli ključne položaje, oni koji su sposobni ne mogu ništa napraviti. Preostaje im dakle da posao potraže negdje drugdje. No kako je nesposobnih na vrhu u Hrvatskoj sve više, sposobni moraju potražiti svoju sreću izvan domovine – i tako propada hrvatska znanost, kultura, gospodarstvo, uprava, pravosuđe... Iako smo se odavno opredijelili za demokraciju, još se uvijek upravlja diktatorski. To se vidi i u mojem malom, no ne i sasvim nevažnom slučaju.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr